

El retorn dels bòbuls i les margaridasses

Américo J. Carles i Gina Pórtera

El retorn dels bòbuls i les margaridasses

Américo J. Carles i Gina Pórtera

Primera edició abril 2010

Edita Ajuntament de Sant Vicenç de Montalt

© d'aquesta edició Ajuntament de Sant Vicenç de Montalt

© del text Américo J. Carles

© de les il·lustracions Gina Pórtera

Disseny i impressió La Impremta d'Argentona
(Dr. Samsó, 39 · Argentona · Tel. 93 756 07 20)

DL B-13886-2010

PRESENTACIÓ

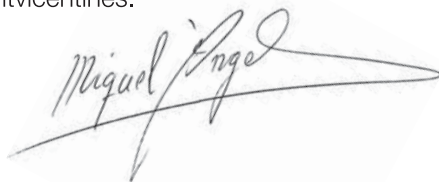
Una llar de foc, dues butaques de cara al foc, una tauleta baixa i una llauna antiga de galetes, on, pel que m'havia dit la meua àvia, hi havia tot de coses relacionades amb la seva vida: cartes del meu avi, antigalles, fotografies groguenques... Passats els anys, recordo amb certa nostàlgia quan era un marrec de quatre pams que sortia corrents de l'escola per anar a seure al costat de la meua àvia i escoltar els més apreciats dels seus records. Records que ella anava desgranant mentre escampava amb cura el valuós contingut de la llauna a la tauleta. En aquells temps, jo simplement era feliç escoltant-la.

Ella m'explicava la història de la seva vida, que també era la meua. Em parlava del meu avi, dels meus oncles, de les meves tietes, i del seu poble, que també era el meu. Mai en tenia prou de les seves històries, que van anar omplint les meves tardes de màgia; sort en vaig tenir d'haver-les escoltat amb el cor obert, doncs encara atresoro imatges i moltes rialles que viuen arrezerades de l'oblit dins de la memòria i les he pogut transmetre als meus fills.

Aquest conte que avui us presento, escrit per l'Américo J. Carles i il·lustrat per la Gina Pórtora, podria ser una part de la història de vida de qualsevol dels nostres avis. Històries de vida que, en passar els anys, ens han permès recuperar la memòria de la família i el poble a través del diàleg entre avis i néts. I malgrat que en la societat actual a voltes ens falta temps per conversar relaxadament, la paraula continua esdevenint l'estri fonamental a través del qual ens expressem, i enraonar hauria de ser, més que mai, l'activitat bàsica de la vida familiar.

D'aquesta manera, també vosaltres, marrecs de quatre pams d'avui, passats els anys, quan hagueu crescut en alçada i també com a persones, podreu recordar emocionant-vos i amb una certa nostàlgia tots i cadascun dels moments de complicitat compartits amb els vostres avis, conscients que cal recopilar i transmetre històries, la vostra, la seva, la meua, la de tots, perquè el passat no s'oblidi i per construir un millor present i futur.

Espero que tingueu una bona lectura i que gaudiu d'allò més amb aquesta història de la Mar i en Teo, que és també la de molts santvicentins i santvicentines.

Miquel Àngel Martínez i Camarasa – alcalde de Sant Vicenç de Montalt

El Teo i la Mar eren dos germanets molt eixerits que sempre ho volien saber tot. Cada tarda, quan tornaven d'escola, els agradava tafanejar els calaixos i els armaris, obrir capsetes, remenar la roba i preguntar coses i més coses al pare i a la mare...

Mare, mare, que es pot
caminar damunt els núvols?

Però quan s'ho passaven d'allò més bé era quan l'àvia venia a casa i els explicava històries fantàstiques “de llavors”, com deia ella: “Llavors, quan el temps al nostre poble encara només estava mig inventat, la canalla, per distreure'ns, jugàvem a...”.

I així s'hi podien passar molta estona, de vegades fins que es feia l'hora de sopar.

Una tarda, l'àvia va arribar amb un àlbum de fotografies sota el braç, i, després de berenar, va demanar als dos germans que s'asseguessin al seu costat si volien escoltar una bonica història...

Mireu, nens –va dir l'àvia, mentre obria el llibre per la primera pàgina–. *Que heu vist mai l'avi quan duia bigotí?... I aquesta joveneta que veieu aquí sóc jo amb la vostra mare en braços... I aquí teniu els oncles davant la porta de casa seva, al carrer Major. Fa tants anys que vosaltres encara no havíeu nascut... Llavors...*

–Ara ve la història, àvia? –va preguntar la Mar.

–De debò voleu que us l'expliqui...?

–Sí, sí...

–Doncs bé, escolteu...

A stylized illustration of a person's profile in shades of yellow and orange, facing right. Below the profile, a red garment with a colorful striped pattern (yellow, green, orange, pink) is visible. A speech bubble points to the person's mouth.

Quina gràcia!

I per què hi ha fotos sense colors?

*L*avors –continuà l'àvia–, quan encara no hi havia televisors i La Genoveva trontollava de Caldes a Sant Vicenç...

–És una amiga teva, àvia?

–No, fill meu –va riure l'àvia–. La Genoveva fou el primer cotxe de línia que hi va haver al poble...

–Ahhhh...

–Llavors, deia, la canalla anàvem sovint a jugar als conreus de vinyes. Ens agradava córrer entre les fileres de ceps imaginant-nos que aquells llarguíssims camins eren dreces que baixaven tot dret fins a la mar... I, quan s'apropava Carnestoltes, ens divertíem parlant de com burxaríem els bòbuls i les margaridasses per fer que ens perseguissin amb la forca i el fuet.

–Quèèè? –va exclamar en Teo.

–Són dimonis? –va afegir la Mar–. Si porten forques...

–Oh, no, no... Els bòbuls i les margaridasses eren... com... Bé, que els voleu veure?

Els nens, plens de curiositat, van assentir amb el cap, esperant descobrir qui sap què, mentre l'àvia passava full...

... es quedaren bocabadats quan els mostrà aquella vella fotografia on una mena de fantasmes amb posats d'allò més misteriosos els miraven directament als ulls! Anaven vestits de blanc de cap a peus i portaven unes màscares que no se sabia si volien fer riure o esgarrifar... Un d'aquells espectres també duia un cinturó negre i un barret amb dues banyes.

–Això que veieu aquí, vaillets, són un bòbul i tres margaridasses!

–Són una mica frikis, oi, àvia?

–Nen! No diguis paraulotes! –es va exclamar l'àvia.

–Però àvia, si friki no és una pa...

–Xxxt! Calleu nens, si voleu que l'àvia us conti la història –va dir la mare.

–I què feien, disfressats així?

–Explica'ns-ho, àvia, va..., si us plau...

11/12/2

Els
Dòbuls
i
les
Margori
lasses

–**Q**uan jo era petita com vosaltres, per Carnestoltes i per Pasqua Florida, es feien grans festes al nostre poble, i la gent s'ajuntava per menjar, cantar i ballar. Els bòbuls duien una forca i una falç, amb la qual tallaven el cap d'una gallina i se'l penjaven d'una banya del barret!

–Ostres!

–Oh, no us espanteu. En aquell temps la gent menjàvem els pollastres i els conills que criàvem al pati de casa –va explicar l'àvia–. I les margaridasses duien un fuet amb el qual empaitaven els jovenets una mica massa pocasoltes...

L'àvia es va mirar de reüll en Teo, i la Mar es va tapar la boca per aguantar-se el riure.

–Aquests personatges es passaven tot el Carnestoltes fent soroll de picarols i, acompanyats de flabiolaires, corrien, saltaven i empaitaven la gent, amagant els estris de treball perquè tothom participés a la festa!

Els nens, meravellats amb tots aquells descobriments, ja s'imaginaven disfressats amb llençols blancs empaitant el gat per tots els racons de la casa.

–I quan van desaparèixer del poble els bòbuls i les margaridasses? –va preguntar la mare a l'àvia.

–Oh, durant molt de temps van dormir al bagul dels records, però aviat farà vint-i-cinc anys que es passegen de tant en tant pels carrers de Sant Vicenç... No saps com es diuen els nostres gegants? Vosaltres, nens, que sempre voleu saber tantes coses, que no heu preguntat mai a ningú com es diuen els nostres gegants?

–Ostres, és veritat! –van exclamar tots dos alhora–. Es diuen el Bòbul i la Margaridassa! Quina passada!

–Els nostres gegants, que vesteixen de menestral i de puntaire, són l'esperit d'aquests personatges que veieu a la fotografia. Se'ls va batejar amb el nom de Bòbul i Margaridassa en record d'aquells homes i dones que al passat mantenien vius els nostres festejos. I, sabeu què...?

L'àvia es va mirar tots dos nens, que se l'escoltaven amb els ulls molt oberts.

–Enguany, veureu de nou els bòbuls i les margaridasses amunt i avall pels carrers de Sant Vicenç!

Corre, corre,
que t'enxampo!

Els nens no s'ho podien creure. Però el pare, que acabava d'arribar a casa, va dir que ho havia llegit als cartells que hi havia penjats a alguns aparadors de les botigues del poble.

–Pel que diuen, sembla que ja fa temps que la nostra colla de geganters treballa per recuperar la vella tradició.

–Així és –va reprendre l'àvia–. I enguany, pel voltant de Carnestoltes, els carrers de Sant Vicenç tornaran a veure córrer i saltar els bòbuls i les margaridasses que, amb forques, fuets i soroll de picarols, empaitaran la gent i vigilaran que ningú amb no gaire bones intencions vingui a esgarriar la festa...

–I els gegants, també sortiran disfressats? –va preguntar la mare.

–Doncs sí, també veureu els nostres gegants ballant disfressats. I ara ja no us dic res més, que no vull xafar-vos la sorpresa i aviat serà l'hora de sopar...

L'avia va tancar l'àlbum de fotografies i es va aixecar del sofà, mentre els nens saltaven picant de mans, desitjosos que arribés el proper Carnestoltes! Abans d'acomiar-se, encara va fer una darrera revelació a petits i grans:

–Aquesta fotografia la vaig trobar l'altre dia dins un calaix, enmig de vells records de família. I sabeu per què l'he posada en aquest àlbum?

–Perquè tu eres una de les margaridasses, àvia? –va saltar en Teo.

–Oh, no, fillet, ja m'hauria agradat, però jo llavors era massa joveneta, només tenia cinc anys!

–Com jo, àvia –va exclamar contenta la Mar.

–Com tu, tresor meu. El qui apareix a aquesta foto és l'avi! Mireu –l'avia va tornar a obrir l'àlbum per la pàgina de la fotografia, mentre la mare se la mirava, intrigada-. *L'avi és aquest vailet de l'abric blanc, el que es mira la margaridassa que té al davant... que és la seva mare... o sigui, la vostra besàvia...*

–Per què no m'ho havies dit mai, això? –va preguntar la mare.

–Ai, filla, és aquesta foto la que m'ha fet fer memòria...

L'avia encara no havia sortit per la porta que en Teo i la Mar saltaven al voltant del pare i la mare preguntant quants dies faltaven per Carnestoltes, que si els deixarien sortir a córrer davant dels bòbuls i les margaridasses, que què se'n va fer de *La Genoveva*, que si encara hi havia conreus de vinyes a prop, que si...

I fou així que els pares d'en Teo i de la Mar, havent de respondre totes les preguntes que els feien els seus fills sobre festejos, gegants i conreus al nostre poble, van decidir parlar més sovint amb la gent gran i, a la Biblioteca La Muntala, van demanar en préstec un parell de llibres per assabentar-se d'altres històries “de llavors” a Sant Vicenç de Montalt.

BIBLIOTECA
LA MUNTANA

Els bòbuls i les margaridasses

Tot i que actualment ens resulta molt habitual sentir a parlar d'en Bòbul i na Margaridassa, en anomenar-se així els gegants de Sant Vicenç de Montalt, caldria remuntar-se fins als anys 20 per trobar els primers apunts sobre aquests personatges esperpèntics, que sortien al pas de la gent durant qualsevol acte festiu que se celebrés al poble. L'any 1935, aquests personatges i la tradició que els envoltava van desaparèixer i enguany hem tornat a recuperar-los.

L'inici d'aquesta tradició, en la qual hi participaven dues societats, els escorpins i les puputs, es remunta cap al 1922. Aquests personatges eren els encarregats de mantenir vius els festejos, sobretot quan es ballaven els *Balls de Gitanes* per Carnestoltes i Pasqua Florida. Acompanyats de flabiolaires o tabalers, sortien per la gruta de Can Botell, passant pel darrere de les Eixides, i pujaven pel carrer de Baix fins al carrer Major vetllant pel bon comportament de les festes, empaitant, si calia, els poca-soltes; també amagaven els estris de treball, si en voltar pel poble veien que algú treballava, i entraven a les cases per agafar objectes de valor, que portaven a la plaça, on simulaven la seva venda. Els personatges eren els bòbuls i les margaridasses.

La margaridassa portava un faldó i una brusa d'una sola peça de color blanc, de lli; duia una mantellina lligada al cap, una careta, i un fuet a la mà. Els bòbuls també vestien de blanc; un capell de cabàs de palma amb dues banyes, un cinyell amb picarols lligats, manats de gatoses seques, una falç, una forca i una pistola completaven la seva vestimenta. Un cop acabada la festa, els vestits i els estris es guardaven a casa d'en Ferran, a Can Batllori.

A partir del 1931 fins al 1935, varen començar a sortir esporàdicament, perdent-se aquesta tradició a l'iniciar-se la Guerra Civil. Algunes persones que havien fet de bòbuls i margaridasses varen ser en Joan Bosch, de Can Neula, en Miquel Ferran, en Salvi Graupera, en Josep Mora, en Josep Matas i en Francesc Ferran.

A Sant Vicenç es tornà a parlar d'aquests personatges l'any 1986, quan es decideix encarregar la construcció dels gegants de la vila, que són batejats amb els noms de Bòbul i Margaridassa.

Aquesta informació ha estat recollida del llibre Sant Vicenç de Montalt. Imatges d'ahir 1900-1970, del cronista local Antoni Buch i Esteban, i del Costumari Català, de Joan Amades.

[...] Aquest conte que avui us presento, escrit per l'Américo J. Carles i il·lustrat per la Gina Pórtera, podria ser una part de la història de vida de qualsevol dels nostres avis. Històries de vida que, en passar els anys, ens han permès recuperar la memòria de la família i el poble a través del diàleg entre avis i néts. I malgrat que en la societat actual a voltes ens falta temps per conversar relaxadament, la paraula continua esdevenint l'estri fonamental a través del qual ens expressem, i enraonar hauria de ser, més que mai, l'activitat bàsica de la vida familiar [...].

Fragment de la presentació de l'alcalde Miquel Àngel Martínez i Camarasa

Amb la col·laboració: